

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในต้นศตวรรษที่ 21 หรือที่เรียกว่า ยุคโลกาภิวัตน์ ความเจริญด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง สิ่งแวดล้อมเป็นไปอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว ซึ่งให้เห็นแนวโน้มว่าคนไทยจะต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอันหลากหลาย เป็นสัญญาณเตือนว่าโลกในศตวรรษหน้าจะมีปรากฏการณ์หลากหลายเกิดขึ้นทั้งทางวิวัฒน์ วิบัติ การเรียนรู้ที่จะคิดตั้งรับและปรับตัว รวมทั้งเรียนรู้ที่จะแสวงหาความรู้เพื่อจัดการกับปัญหาและสถานการณ์ใหม่ ๆ ตลอดจนเรียนรู้ที่จะยกระดับการพัฒนาด้านจิตใจและคุณธรรมเป็นหลัก เพื่อให้สมดุลกับโลกแห่งความเจริญทางวัตถุในอนาคต จะช่วยให้คนและสังคมสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสมกับเงื่อนไขและบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว (ลีปนันท์ เกตุทัต, 2536: 7-8)

จากการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆทำให้ปัญหาสุขภาพอนามัยของคนในประเทศได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบไปตามสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่มีความซับซ้อนมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดในด้านภาวะสุขภาพอนามัยคือ อัตราตายเนื่องจากโรคไม่ติดต้อมีแนวโน้มที่สูงขึ้น เช่น โรคมะเร็ง โรคหัวใจ และหลอดเลือด อุบัติเหตุ โรคเบาหวาน และโรคโลหิตจาง เป็นต้น แต่สถานการณ์โรคติดต่อร้ายแรงบางอย่าง เช่น โรคเอดส์หรือโรคที่เป็นปัญหามาแต่เดิม เช่น โรคอุจจาระร่วงเฉียบพลัน ยังคงอยู่ในลำดับความสำคัญที่จำเป็นต้องเร่งรัดดำเนินการควบคุมให้ลดลง นอกจากนั้นการอพยพย้ายถิ่นหรือการติดต่อข้ามพรมแดนของประชาชน ทำให้การควบคุมโรคติดต่อเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก และมีการนำเชื้อโรคติดต่อใหม่อื่น ๆ เพิ่มขึ้นอีก นอกจากนี้ภาวะเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน ทำให้ประชาชนเผชิญกับความเครียด ภาวะสุขภาพจิต ตลอดจนปัญหาอาชีวอนามัยและอนามัยสิ่งแวดล้อม ทำให้ปัญหาเหล่านี้ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น การแก้ปัญหาสุขภาพอนามัยก็ยุ่งยากมากขึ้น การดูแลรักษาพยาบาลก็ยิ่งซับซ้อนมากขึ้นต้องการความเป็นเฉพาะทางมากขึ้น จากแรงผลักดันทางสังคม 3 ประการ (Hoeffler & Murphy, 1984 อ้างถึงใน สมจิต หนูเจริญกุล, 2539: 23) คือ 1) มีความรู้ใหม่เกิดขึ้นในสาขานั้น 2) มีความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี 3) ความต้องการของสาธารณชน ทำให้พยาบาลต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีการศึกษาอย่างต่อเนื่อง แต่เราไม่สามารถรู้ได้หมดเชี่ยวชาญทุกอย่างได้ จึงเป็นความจำเป็นที่ทำให้พยาบาลต้องพัฒนาขึ้นเป็นผู้เชี่ยวชาญชำนาญการทางคลินิก ที่ต้องมีความรู้เฉพาะเจาะจง รู้จริงใน

รายละเอียดอย่างลึกซึ้งที่จะสามารถแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ลึกซึ้งในสาขานั้น ๆ ได้ (ทัศนา บุญทอง, 2537: 22) ในปัจจุบันหลักสูตรเฉพาะทางในสาขาวิชาชีพพยาบาลมีตั้งแต่หลักสูตรอบรมระยะสั้น เฉพาะทางซึ่งมีระยะเวลาในการอบรมแตกต่างกันไป หลักสูตรมหาบัณฑิต หลักสูตรดุษฎีบัณฑิต นอกจากนี้สภาการพยาบาลกำลังอยู่ในระหว่างการจัดทำหลักสูตรวุฒิปริญญาตรีเพื่อพัฒนาพยาบาลผู้ชำนาญการเฉพาะทาง โดยมีจุดประสงค์เพื่อผลิตพยาบาลที่มีความชำนาญทางคลินิก สามารถให้การดูแลผู้ป่วยเฉพาะทางตามสาขาที่ฝึกอบรม (สมจิต หนูเจริญกุล, 2540)

เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาการจัดการศึกษาต่อเนื่องสำหรับพยาบาลวิชาชีพ ในปี พ.ศ. 2545-2549 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่สิ้นสุดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 เริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ โดยจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับปัญหาทางสุขภาพและความต้องการของสังคม ครอบคลุมถึงปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการศึกษาสำหรับพยาบาลวิชาชีพ โดยเฉพาะแนวโน้มปัญหาด้านเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อการจัดสรรงบประมาณในภาครัฐเป็นไปอย่างจำกัดและต้องคำนึงถึงผลผลิตที่คุ้มค่า

ในการมองอนาคตภาพการจัดการศึกษาต่อเนื่องทางการพยาบาลจะต้องให้สอดคล้องกับปัญหาทางสุขภาพและความต้องการของสังคม คำนึงถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของโลก การเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ภายในประเทศไทย โดยเฉพาะในปัจจุบันประเทศไทยกำลังประสบกับปัญหาเศรษฐกิจ ส่งผลต่อการจัดสรรงบประมาณในภาครัฐเป็นไปอย่างจำกัดและต้องคำนึงถึงผลผลิตที่คุ้มค่า การศึกษาการจัดการศึกษาต่อเนื่องสำหรับพยาบาลวิชาชีพ โดยใช้กลวิธีการวิจัยอนาคตแบบเดลฟาย (Delphi) เพื่อหาความคิดเห็นเกี่ยวกับอนาคตภาพการจัดการศึกษาต่อเนื่องสำหรับพยาบาลวิชาชีพจากผู้เชี่ยวชาญในวิชาชีพพยาบาล ทำให้คาดการณ์ถึงสภาพการจัดการศึกษาต่อเนื่องสำหรับพยาบาลวิชาชีพและนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการจัดการศึกษาพยาบาลให้มีคุณภาพ และให้บริการพยาบาลแก่ผู้ใช้บริการและประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการของสังคม

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการจัดการศึกษาต่อเนื่องสำหรับพยาบาลวิชาชีพ ในปี พ.ศ. 2545-2549 เกี่ยวกับลักษณะหลักสูตร กลยุทธ์การจัดการเรียนการสอน คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ การบริหารจัดการด้านอาคารสถานที่ บุคลากร งบประมาณ

คำถามการวิจัย

ตามสภาพแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของโลก ปัจจัยภายนอกวิชาชีพ ปัจจัยภายในวิชาชีพ มีอิทธิพลต่ออนาคตภาพการจัดการศึกษาต่อเนื่องสำหรับพยาบาลวิชาชีพ ในปี พ.ศ.2545-2549 ในประเด็นต่อไปนี้

1. ลักษณะหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องสำหรับพยาบาลวิชาชีพควรเป็นอย่างไร
2. กลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องสำหรับพยาบาลวิชาชีพควรเป็นอย่างไร
3. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องสำหรับพยาบาลวิชาชีพควรเป็นอย่างไร
4. รูปแบบการบริหารจัดการในด้านอาคารสถานที่ บุคลากร งบประมาณ ควรเป็นอย่างไรในอนาคต

ขอบเขตการวิจัย

1. ตัวแปรที่ศึกษา คือ การจัดการศึกษาต่อเนื่องสำหรับพยาบาลวิชาชีพ ในปี พ.ศ. 2545-2549
2. การศึกษาต่อเนื่องสำหรับพยาบาลคือ หลักสูตรอบรมระยะสั้นเฉพาะทาง หลักสูตรมหบัณฑิต หลักสูตรดุขฎีบัณฑิต ทางพยาบาลศาสตร์

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ตอบแบบสอบถามด้วยความจริงใจ เต็มใจและมีอิสระในการให้ข้อมูล
2. วันเวลาที่แตกต่างกัน ในการตอบแบบสอบถามแต่ละรอบของผู้เชี่ยวชาญไม่มีผลต่อความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

คำจำกัดความ

ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง กลุ่มผู้มีความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับในวงวิชาการและวิชาชีพ มีคุณสมบัติตามที่ผู้วิจัยกำหนดและเป็นผู้ที่ยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย
 อนาคตภาพ หมายถึง แนวโน้มการจัดการศึกษาต่อเนื่องสำหรับพยาบาลวิชาชีพในปี พ.ศ. 2545-2549

การจัดการศึกษาต่อเนื่องสำหรับพยาบาลวิชาชีพ หมายถึง การจัดการศึกษาพยาบาล ในปี พ.ศ.2545-2549 ในประเด็นลักษณะหลักสูตร กลยุทธ์การจัดการเรียนการสอน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษา การบริหารจัดการด้านอาคารสถานที่ บุคลากร งบประมาณ ที่เป็นหลักสูตรอบรมระยะสั้นเฉพาะทาง 3 เดือน และหลักสูตรระดับปริญญาโทบัณฑิต และหลักสูตรคุณวุฒิบัณฑิต ทางพยาบาลศาสตร์ สำหรับผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาวุฒิปริญญาตรีทางการพยาบาลหรือเทียบเท่า

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของประเทศที่มีผลต่อการจัดการศึกษาต่อเนื่องสำหรับพยาบาลวิชาชีพ
2. เป็นการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาการจัดการศึกษาต่อเนื่องสำหรับพยาบาล ในปี พ.ศ. 2545-2549